

Posudek oponenta bakalářské práce katedra pedagogiky FF UK v Praze

Jméno a příjmení studentky: Jitka Syslová

Název práce: Hodnotová východiska etické výchovy a jejich konfrontace s hodnotovou orientací mladé generace

Vedoucí práce: PhDr. Anežka Misauerová

Oponent práce: PhDr. Martin Strouhal, Ph.D.

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 46

Počet stránek příloh: 0

Počet titulů v seznamu literatury: 22+20 (internetové zdroje)

1	2	3	4
---	---	---	---

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (dodržování pravopisné normy, stylistické schopnosti, zvládnutí odborných výrazů)

x			
---	--	--	--

Zacházení s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení citačních norem)

	x		
--	---	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

	x		
--	---	--	--

Metody práce

Vhodnost použitých metod

x			
---	--	--	--

Využití výzkumných empirických metod

--	--	--	--

Využití praktických zkušeností

--	--	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce, originalita)

--	--	--	--

Naplnění cílů práce

x			
---	--	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části

--	--	--	--

Návaznost kapitol a subkapitol

x			
---	--	--	--

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

	x		
--	---	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce

	x		
--	---	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

1. Jaké metodologické problémy jsou spojeny se sociologickým šetřením v oblasti hodnot?
2. Jaké jsou možnosti výchovného působení školy v situaci zpochybňování dlouho všeobecně neproblematizovaných hodnot? Existují nějaká kritéria, dle nichž se má škola jednoznačně řídit v oblasti mravní?
3. Jaká by podle autorky měla být role školy v oblasti morálního působení? Jak zajistit profesionální přípravu učitelů v této věci?

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Předložená bakalářská práce je pokusem popsat soudobou realitu hodnotových postojů mládeže a srovnat ji s koncepcí etické výchovy v rámci RVP pro ZV jak je navrhována MŠMT. Přesněji: srovnává empiricky zjištěná data o hodnotových postojích mladé generace (výzkum L. Prudkého) s hodnotovými východisky zpracovatelů koncepce etické výchovy (Lencz-Křižová). Konstatuje zásadní změny ve fungování a působnosti školy jakož i změny ve struktuře a fungování rodiny. Zároveň si detailně všímá změn v názorech, postojích a chování příslušníků mladé generace, jež lze souhrnně označit jako změny nastalé skrze důsledky postmoderní relativizace tradičních hodnot a institucí. To se citelně dotklo i oblasti morálních postojů (resp. společenských norem) a vyvolalo diskuse o tom, zda by se měla na školách vyučovat Etická výchova. Sice okrajově, ale přece zmiňuje důležitý paradox soudobých diskusí o etické výchově: hodnotová neutralita je považována za hodnotu a škola má vychovávat „objektivně“, tj. nezaujatě a „demokraticky“. Z hodnotící optiky však takto nelze uniknout a v pedagogice je velká otázka, zda bychom si to vlastně vůbec měli přát.

Sama autorka konstatuje nejednoznačnost otázky potřebnosti předmětu Etická výchova a jeho začlenění do vzdělávacího systému ČR. Upozorňuje na neudržitelný předpoklad tvůrců koncepce předmětu EV týkající se existence jakýchsi objektivních a neměnných hodnot, k nimž má být mládež znovu přivedena. S tím souvisí nedořešené otázky odborných diskusí na toto téma: K jakým hodnotám bychom tedy měli děti ve školách vést? A z jakých východisek bychom měli vypracovávat společensky závazný morální obraz světa? (srv. s. 52) Autorka dále poukazuje na přílišnou obecnost v chápání oněch hodnot, jež autoři koncepce EV uvádějí – v zásadě vše ustrne na požadavku „prosociálních postojů“ tolerance a altruismu. Citlivá témata, jako je sexuální výchova (resp. téma sexuálního zdraví, rodinný život, ale též co je to vlastně spiritualita) byla dle autorky (a já s ní souhlasím) nedostatečně popsána, nebo byla dokonce pojednána vadně. Právě některé (v podmínkách české společnosti neudržitelné) postoje L. Lencze v oblasti sexuality vedly ke stažení metodických materiálů k EV, nicméně diskuse na toto téma usnuly. A rozpory, které existují mezi (dodávna) oficiálním postojem MŠMT k Etické výchově a společenskou realitou v oblasti hodnot, resp. norem a mravních představ, by měly být dostatečnou pobídkou k oživení takových diskusí, které se v posledních letech staly pohříchu výhradně tématem sexuologů a psychologů či psychiatrů.

Autorce se podařilo naplnit cíl práce. Provedla detailní srovnání ohlášené v úvodu textu a poukázala též na vady koncepce předmětu Etická výchova, především na to, že je koncipován v zásadě bez ohledu na společenská fakta. Oceňuji její snahu o vyvážená a nestranná hodnocení a analytický pohled ukazující nadbytečnost předmětu EV v kontextu RVP.

Měl bych drobné výhrady k úvodním částem textu. Za prvé k slovníkovým definicím etiky, protože jsou nedostatečné a někdy zavádějící (např. výměr etiky jako vědy, s. 9). Autorka sice v této věci kombinuje více zdrojů, nicméně již vzhledem k námětu práce, jímž je problematika etická a navíc reflektovaná v postmoderní myšlenkové perspektivě, měla by pojmu etiky, resp. statutu této disciplíny věnovat více pozornosti. Stejně tak pojem hodnoty by bylo třeba analyzovat hlouběji, než s pomocí slovníkových hesel.

Dále je potřeba některé formulace zpřesňovat: např. je-li řeč o výzkumu, který srovnává „dřívější hodnotové struktury společnosti se současným stavem ...“ (s. 12), je nezbytné uvést o jaké „dřívější“ hodnotové struktury vlastně jde. Navíc je tu metodologický problém: z kontinua společenského vývoje a myšlení a prožívání hodnot lze vykrojit určitý ohraničený „stav“ určený k výzkumu jen velmi obtížně a reduktivně. Srovnávání takto „vykrojených“ dvou „stavů“ společenského vývoje nejenže zkresluje dynamickou podstatu společenského života, ale často též nebere v potaz skryté předpoklady, jež ony „stavy“ podmínily a připravovaly jejich příchod v (někdy i dávné) minulosti.

Pokud jde o stručné dějiny etických názorů v oddílu 2.2, v práci tohoto rozsahu a charakteru je lepší shrnout vše do několika obecných tezí – výčet osobností a jejich názorů působí středoškolsky, navíc tu dochází k omylům. Jeden z Platónových dialogů nese název Tritón, nýbrž Kritón (jméno Sókratova přítele z mládí). Závažnější připomínka se týká autorkou zmíněného pojetí ctnosti v antickém Řecku (s. 12), jež je vyloženo zcela nedostačujícím způsobem. V odstavci „renesance“ je pro morální problematiku vedle Machiavelliho stejně neopominutelná (leč zde chybějící) osobnost M. de Montaigne atd. , atd. Heslovité glosy prostě přinášejí potíže tohoto typu. Postrádám také v celém tomto oddílu odkazy k sekundární literatuře, z níž je zjevně celá řada formulací přejata.

Závěrečné shrnutí by zasluhovalo alespoň trochu rozšířit.

Vzhledem k uvedeným nedostatkům navrhuji hodnotit BP Jitky Syslové známkou velmi dobře. Protože ale převažují nedostatky rázu spíše formálního, mohla by být v případě výborně zvládnuté obhajoby hodnocena i lépe.

Doporučení k obhajobě: doporučuji

Navrhovaná klasifikace: velmi dobře

Datum, podpis: 25. 8. 2011

PhDr. M. Strouhal, Ph.D.